Minister Rodziny,
Pracy i Polityki Społecznej

BM-II.059.3.17.2026
Warszawa, /elektroniczny znacznik czasu/

Pani
Małgorzata Kidawa-Błońska
Marszałek Senatu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowna Pani Marszałkini,

w odpowiedzi na oświadczenie senatora Wadima Tyszkiewicza, złożone na 52 posiedzeniu Senatu RP 19 lutego 2026 r., proszę przyjąć poniższe wyjaśnienia.

Projekt ustawy o zmianie ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych wpisano do Wykazu prac legislacyjnych i programowych Rady Ministrów pod numerem UD348. Planowana jest aktualizacja wpisu.

Omawiany projekt zakłada zmianę częstotliwości dokonywania ocen indywidualnego programu rehabilitacji. Zgodnie z planowanymi założeniami ocena dokonywana byłaby minimum jeden raz w roku, a kompleksowa nie rzadziej niż co 3 lata. Okres liczony byłby od momentu wejścia w życie zmienionej ustawy i dotyczyłby wszystkich uczestników WTZ. Pragnę przy tym podkreślić, że w styczniu br. poprosiłam przedstawicieli warsztatów terapii zajęciowej o zgłaszanie uwag do projektu. Zastrzeżenia w przeważającej większości dotyczyły ograniczenia okresu pobytu uczestników warsztatu do czasu przeprowadzenia maksymalnie 3 ocen kompleksowych, czyli maksymalnie do 9 lat. W związku z negatywnym stosunkiem środowiska WTZ do wskazanej propozycji podjęłam decyzję o rezygnacji z tego rozwiązania.

Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz.U. z 2025 r. poz. 913, z późn. zm.) warsztat terapii zajęciowej jest wyodrębnioną organizacyjnie i finansowo placówką umożliwiającą osobom z niepełnosprawnościami, które są niezdolne do podjęcia pracy rehabilitację społeczną i zawodową w zakresie pozyskania lub przywracania umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia. Celem prowadzenia warsztatu jest usamodzielnienie jego uczestników poprzez wyposażenie ich w umiejętności niezbędne do wykonywania czynności życia codziennego, a także rozwijanie ich psychofizycznej sprawności i umiejętności umożliwiających uczestnictwo w szkoleniu zawodowym albo podjęcie pracy.

Problem niskiej rotacji uczestników WTZ jest od lat podnoszony w raportach Najwyższej Izby Kontroli (NIK) i badaniach prowadzonych przez Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON)[1] oraz opracowaniach eksperckich z zakresu polityki społecznej.

W ocenie NIK „działania WTZ w zakresie przygotowania oraz realizacji rehabilitacji społecznej i zawodowej osób z niepełnosprawnościami nie były w pełni skuteczne, w szczególności w zakresie pozyskania lub przywracania osobom niepełnosprawnym

[1] Według danych Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych na koniec 31 grudnia 2024 r. ponad połowa uczestników WTZ przebywała w placówce powyżej 8 lat, poniżej 5 lat – ok. 30%, a od 5 do 8 lat – 17,2% (dane według stanu na 31 grudnia 2024 r.).

tel. 222-500-108
info@mrpips.gov.pl
https://www.gov.pl/web/rodzina
ul. Nowogrodzka 1/3/5
00-513 Warszawa

niezdolnym do podjęcia pracy umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia”[2]. W efekcie niewielka ich liczba opuszcza warsztaty w związku z podjęciem zatrudnienia. Przyczyny tego stanu rzeczy NIK upatruje m.in. w uwarunkowaniach lokalnych, a zwłaszcza w braku zakładów aktywności zawodowej (ZAZ), zakładów pracy chronionej (ZPCh) czy środowiskowych domów samopomocy (ŚDS) na obszarze, na którym działają WTZ.

NIK zwraca też uwagę na brak mechanizmu zapewniającego rotację uczestników warsztatów, w tym na brak regulacji określających maksymalny okres uczestnictwa w WTZ, wskazując, że „obowiązujące przepisy prawa nie dają bezpośredniej kompetencji samorządowi powiatowemu, jednostce prowadzącej warsztat czy WTZ do pozbawiania osoby z niepełnosprawnościami prawa do uczestnictwa w warsztacie. […] Jednocześnie wskazane podmioty nie mają możliwości określenia maksymalnego czasu uczestnictwa w WTZ. Osoba z niepełnosprawnościami ze wskazaniem do terapii zajęciowej w orzeczeniu o stopniu niepełnosprawności ma prawo ponownie ubiegać się o przyjęcie do WTZ, bez względu na przyczynę zaprzestania rehabilitacji. Powyższe w istotny sposób przyczynia się do braku regularnej rotacji w składzie osobowym uczestników WTZ”[3].

Propozycja określenia maksymalnego czasu pobytu w WTZ zgłaszana była w trakcie prekonsultacji wybranych rozwiązań ze „Standardów funkcjonowania WTZ”[4], które przeprowadzono w kwietniu i maju 2025 r. Niektórzy zgłaszający uwagi i propozycje innych zmian w zakresie funkcjonowania warsztatów wskazywali na konieczność przeciwdziałania sytuacji wieloletniego przebywania w placówkach osób, które nie rokują podjęcia zatrudnienia i poruszali problem blokowania miejsca osobom oczekującym na przyjęcie do warsztatu, którym terapia dałaby szansę wejścia na chroniony rynek pracy.

Projekt ustawy zakłada także zwiększenie aktywności zawodowej uczestników WTZ poprzez umożliwienie im podjęcia zatrudnienia lub stażu bez konieczności rezygnacji z uczestnictwa w warsztacie. Rozwiązanie to ma ułatwić uczestnikom WTZ, którzy chcą podjąć zatrudnienie płynne wejście na rynek pracy. W przypadku niepowodzenia w pracy uczestnik będzie mógł wrócić do warsztatu, do czasu upływu 4 miesięcy od momentu opuszczenia warsztatu w celu podjęcia zatrudnienia. Na czas jego nieobecności warsztat mógłby przyjąć kolejną osobę z listy osób niepełnosprawnych, których zgłoszenie do uczestnictwa w warsztacie zostało zatwierdzone i które nie rozpoczęły terapii w warsztacie. Dofinansowanie dla placówki pozostałoby wówczas utrzymane na niezmienionym poziomie. Obniżenie wysokości dofinansowania przypadającego na tego uczestnika i proporcjonalnie do czasu zachowania wolnego miejsca nastąpiłoby dopiero w sytuacji pozostawienia wolnego miejsca w związku z podjęciem przez uczestnika warsztatu

[2] Najwyższa Izba Kontroli, Warsztaty terapii zajęciowej dla osób z niepełnosprawnościami. Informacja o wynikach kontroli, Warszawa, kwiecień 2025, s. 13.

[3] Tamże, s. 19-20. Podobny wniosek formułowany był również w poprzednich raportach NIK, m.in. w Informacji o wynikach kontroli organizacji i finansowania warsztatów terapii zajęciowej przy udziale środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w województwie małopolskim, Kraków, kwiecień 2011, s. 11.

[4] Standardy funkcjonowania WTZ, oprac.: A. Rąbel, I. Mikee, A. Gierej i in., Warszawa, październik 2023. Standardy zostały wypracowane w ramach projektu „Aktywni niepełnosprawni – narzędzia wsparcia samodzielności osób niepełnosprawnych”. Projekt realizowany był przez Biuro Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych w Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, w partnerstwie z Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Polskim Stowarzyszeniem na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną oraz Fundacją im. Królowej Polski św. Jadwigi. Projekt realizowany był w ramach Działania 2.6 Wysoka jakość polityki na rzecz włączenia społecznego i zawodowego osób niepełnosprawnych. Oś Priorytetowa II: Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020.

zatrudnienia w okresie, o którym mowa powyżej. Mechanizm ten ma na celu wyeliminowanie ryzyka wystąpienia podwójnego finansowania, polegającego na jednoczesnym finansowaniu uczestnictwa osoby z niepełnosprawnością w WTZ oraz jej aktywizacji zawodowej, w szczególności w formie dopłat do wynagrodzeń lub staży finansowanych ze środków publicznych. Proponowane rozwiązanie, jak i pozostałe ujęte w projekcie ustawy o zmianie ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (UD348), są przedmiotem konsultacji prowadzonych m.in. ze środowiskiem WTZ i osób z niepełnosprawnościami.

W ramach doraźnego Zespołu problemowego ds. warsztatów terapii zajęciowej, powołanego uchwałą nr 4/2026 Krajowej Rady Konsultacyjnej do Spraw Osób Niepełnosprawnych z 10 lutego 2026 r., 3 marca br. odbyło się spotkanie z przedstawicielami WTZ i członkami Krajowej Rady Konsultacyjnej do Spraw Osób Niepełnosprawnych. Na spotkaniu omawiano m.in. propozycje zmian ujęte w ww. projekcie ustawy o zmianie ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. Przedstawicieli środowiska WTZ poproszono o wypracowanie wspólnego stanowiska w odniesieniu do koncepcji zmian ujętych w projekcie. W najbliższym czasie planowane są kolejne spotkania z przedstawicielami WTZ i członkami Krajowej Rady Konsultacyjnej do Spraw Osób Niepełnosprawnych w ramach ww. Zespołu problemowego. Projekt będzie też szeroko konsultowany m.in. ze środowiskiem WTZ i osób z niepełnosprawnościami.

Jednocześnie należy podkreślić, że propozycje zmian w ww. projekcie ustawy w znacznej mierze odwołują się do wspomnianych „Standardów funkcjonowania WTZ”[5]. Instrument ten wypracowano w ramach projektu „Aktywni niepełnosprawni – narzędzia wsparcia samodzielności osób niepełnosprawnych”[6], realizowanego w latach 2020-2023. Prace nad nim poprzedzone zostały pogłębionymi badaniami dotyczącymi potrzeb osób z niepełnosprawnościami, ich opiekunów, ale też sytuacji WTZ.

Standardy były konsultowane w ramach ww. projektu m.in. z przedstawicielami środowiska WTZ. Ich założenia Standardów przetestowano na grupie 72 warsztatów terapii zajęciowej (ok. 10% warsztatów w Polsce). W oparciu o wyniki pilotażu przygotowano propozycje zmian m.in. w ustawie o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, a także w rozporządzeniu w sprawie warsztatów terapii zajęciowej, które poddani następnie konsultacjom środowiskowym, na których podstawie opracowano ostateczny kształt projektowanych rozwiązań prawnych.

Odnosząc się do ostatniego pytania informuję, że wsparcie kierowane w większym zakresie do regionów słabo rozwiniętych gospodarczo i społecznie realizowane jest przez Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych m.in. w ramach „Programu

[5] Standardy dostępne są na stronie Biura Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych: https://niepelnosprawni.gov.pl/projekty/projekty-po-wer/projekt-aktywni-niepelnosprawni-narzedzia-wsparcia-samodzielnosci-osob-niepelnosprawnych/ oraz (zakończonego) projektu „Aktywni niepełnosprawni - narzędzia wsparcia samodzielności osób niepełnosprawnych”: https://wlaczeniespoleczne.pl/.

[6] Projekt realizowany był przez Biuro Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych w Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, w partnerstwie z Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Polskim Stowarzyszeniem na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną oraz Fundacją im. Królowej Polski św. Jadwigi w ramach Działania 2.6 Wysoka jakość polityki na rzecz włączenia społecznego i zawodowego osób niepełnosprawnych. Oś Priorytetowa II: Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020.

wyrównywania różnic między regionami III". W ramach jego obszaru D wspierane są inicjatywy mające na celu likwidację barier transportowych. Odbiorcami wsparcia mogą być:

- placówki służące rehabilitacji osób z niepełnosprawnościami prowadzone przez: organizacje pozarządowe, jednostki samorządu terytorialnego;
- jednostki prowadzące warsztaty terapii zajęciowej;
- gminy, które dowożą osoby z niepełnosprawnościami do znajdujących się poza ich terenem placówek służących rehabilitacji osób z niepełnosprawnościami;
- gminy i powiaty, świadczące lub planujące świadczyć dla osób z niepełnosprawnościami usługę „door-to-door", o której mowa w obszarze H programu.

Zgodnie z „Kierunkami działań oraz warunkami brzegowymi obowiązującymi realizatorów Programu wyrównywania różnic między regionami III" w 2026 r."[7] na likwidację barier transportowych można uzyskać wsparcie do:

- 155 500,00 zł dla samochodów osobowych, zwanych „mikrobusami", które w wersji standardowej są samochodami 9-cio miejscowymi, specjalnie przystosowanymi do przewozu osób na wózkach inwalidzkich;
- 127 500,00 zł dla pozostałych samochodów osobowych, zwanych „mikrobusami", które w wersji standardowej są samochodami 9-cio miejscowymi;
- 380 000,00 zł dla autobusów.

Mając na uwadze znaczenie dostępnego transportu dla osób o ograniczonych możliwościach poruszania się, zdecydowano o włączeniu do programu dodatkowego obszaru wsparcia. Rada Nadzorcza PFRON, uchwałą nr 9/2025 z dnia 15 października 2025 r., dodała do programu obszar H obejmujący dofinansowanie realizacji usługi „door-to-door", kierowane do gmin i powiatów. W „Kierunkach działań oraz warunkach brzegowych obowiązujących realizatorów (…)" w 2026 r. określono warunki realizacji wsparcia w tym zakresie - również maksymalną wysokość dofinansowania wynoszącą 16 500 zł za każdy miesiąc świadczenia ww. usługi. Omawiana modyfikacja wychodzi naprzeciw postulatom środowiska osób z niepełnosprawnościami w zakresie zapewnienia dostępu do indywidualnego transportu, w szczególności w sytuacjach, w których dotychczasowe mechanizmy wsparcia nie zapewniały pełnej dostępności usług rehabilitacyjnych.

Z kolei w ramach obszaru F ww. programu wspierane są projekty mające na celu:

- tworzenie WTZ (poprzez finansowanie części kosztów utworzenia nowego WTZ w powiecie, na terenie którego nie ma tego typu placówki);
- przeciwdziałanie degradacji infrastruktury funkcjonujących WTZ, ŚDS lub ZAZ poprzez sfinansowanie części kosztów remontu albo modernizacji ww. placówek.

Dofinansowanie udzielane jest jednostkom samorządu terytorialnego i organizacjom pozarządowym prowadzącym WTZ, ŚDS lub ZAZ. Realizatorem programu są samorządy powiatowe, które przyjmą zaproszenie do uczestniczenia w nim i będą postępowały zgodnie z właściwymi procedurami. Dofinansowanie w 2026 r. może wynieść do 70% kosztów realizacji projektu, ale nie więcej niż 19 000 zł na każde miejsce dla osoby z niepełnosprawnościami w warsztacie terapii zajęciowej, tworzone w ramach realizacji programu, lub do 80% kosztów realizacji projektu, ale nie więcej niż 207 500 zł na remont

[7] Załącznik nr 1 do uchwały nr 98/2025 Zarządu PFRON z dnia 14 listopada 2025 r.

bądź modernizację przeciwdziałającą degradacji infrastruktury istniejącego WTZ, ŚDS lub ZAZ.

Dofinansowaniem ze środków przeznaczonych na realizację programu może zostać objęta również część kosztów utworzenia spółdzielni socjalnej w zakresie adaptacji pomieszczeń oraz wyposażenia stanowisk pracy dla osób z niepełnosprawnościami (obszar C).

Zapewniam, że zdaję sobie sprawę z wagi zachowania odpowiednich standardów wsparcia oferowanego w warsztatach terapii zajęciowej. Zmiany przepisów w tym zakresie wdrażane będą w sposób odpowiedzialny i gwarantujący ich efektywną realizację. Równolegle rozwijane jest też zatrudnienie wspomagane i inne formy pomocy kierowanej do osób z niepełnosprawnościami (m.in. asystencja osobista osób z niepełnosprawnościami czy centra opiekuńczo-mieszkalne), aby po zakończeniu uczestnictwa w WTZ mogły one podjąć pracę lub - w razie i na miarę potrzeby - skorzystać z innych form oferowanego im wsparcia.

Z wyrazami szacunku

z up. Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
Maja Nowak
Pełnomocnik Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych
Sekretarz Stanu
/-kwalifikowany podpis elektroniczny-/